

ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra

Dancs Szabolcs, OSZK, projektigazgató
ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra
MUZEUM@DIGIT Múzeumi Digitalizálási Konferencia
Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem, Budapest, 2014. november 6.

1

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Neve:	Elektronikus Dokumentumküldés Országos Rendszere, Adatbázisa és DOkumentumtára
Leánykori neve:	Országos Elektronikus Dokumentumküldő Rendszer
Szülei:	TÁMOP-3.2.4.B-11/1-2012-0002 Országos Széchényi Könyvtár
Szül.:	2014. október 31.

Dancs Szabolcs, OSZK, projektigazgató
 ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra
 MUZEUM@DIGIT Múzeumi Digitalizálási Konferencia
 Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem, Budapest, 2014. november 6.

2

A magyar (főként írott) kultúra értékeinek digitális formában történő hozzáférhetővé tétele

- összhangban az európai törekvésekkel (Európai Digitális Menetrend, i2010, Új Reneszánsz, Horizon 2020 stb.)
- a magyar könyvtári rendszer gyűjteményeire alapozva
- **a művek jogi és digitalizáltsági státuszától függetlenül**
- szoros együttműködésben a kulturális ágazat szereplőivel

„8. § (2) A kiemelt feladatok ellátása érdekében a nemzeti könyvtár a Kultv. 61. § (4) bekezdése szerinti alapfeladatai keretében [...]

b) az Országos Dokumentumellátási Rendszerhez kapcsolódva működteti az **országos elektronikus dokumentumküldő rendszert**, amelynek keretében

ba) *szolgáltatja a szerzői jog által védett művek elektronikus változatát,*

bb) *figyelembe veszi a könyvtárak által megküldött elektronikus dokumentumok szolgáltatására vonatkozó korlátozásokat, valamint*

bc) *a könyvtárak helyett - megállapodás alapján - végzi az elektronikus dokumentumküldés lebonyolítását [...]*”

Teljes digitalizálási munkafolyamat-követés

- megrendelésalapú digitalizálások
- digitalizálási tervek teljesítése
- pénzügyi folyamatok kezelése (árképzés, online fizetés bonyolítása, számlakezelés)

Szerzői jogi infrastruktúra

- a közkinccsek és árva művek azonosítására
- az out-of-commerce kiadványok legális elérhetővé tételére
- az in-commerce kiadványok jogosulti engedélyek alapján való szolgáltatására

... pozitív, piacserkentő módon

- kereslet és kínálat összehangolásával
- a nem kapható könyveknek a piacra való visszahelyezésével
- az ágazati szereplőket gazdasági értelemben (is) érdekeltté tevő rendszer kialakításával

Alapja: LOI n° 2012-287 du 1er mars 2012, amelynek értelmében a kiadó

- *dönthet a felhasználási jog aktívva tételéről (kiadja-e elektronikusan a művet?)*
- *a felhasználási jog kiterjesztéséről a digitális formában történő megjelentetésre (kizárólagos jellegű megállapodás kötésével)*

Hazai implementálásának feltétele:

- *egy Books In Print típusú (kiadói jogi inf. tár) létrehozása*
- *kult. kormányzat által kijelölt közös jogkezelő szervezet működése*
- *jogszabályi háttér*

A NORVÉG MODELL

(Bokhylla.no = A Könyvespolc)

Jogvédett digitális tartalmak IP-alapú szolgáltatása

- 2000 előtt megjelent könyvek, online olvasás lehetővé tétele (értékesítési és kölcsönzési információkkal)
- kiterjesztett kollektív engedélyezés
- az elérhetővé tett oldalszámok alapján megállapított jogdíj (0,33 NOK $\approx$ 12 HUF/oldal/év)

Hiányzó feltételek:

- a jogtulajdonosokat (szerzőket, kiadókat, jogtulajdonosi szervezeteket) tömörítő, a *jogdíjak felosztását is végző átfogó, országos hatókörű* szervezet, amely hatékony partnere a nemzeti könyvtárnak
- éves jogdíjkeret rendelkezésre állása

(2) Kiadott könyvek esetében a jogosultak felkutatása során legalább a következő információforrásokat igénybe kell venni:

- a) a MOKKA-ODR (Magyar Országos Közös Katalógus és az Országos Dokumentumellátási Rendszer) adatbázisa;***
- b) kötelezpéldányok nyilvántartásai, különösen a Magyar Nemzeti Bibliográfia;***
- c) könyvtárak és egyéb intézmények katalógusai, besorolási állományai, amelyekben felkutathatók az érintett jogosultak vagy elérhetőségi adataik;***

138/2014. (IV. 30.) Korm. Rend. az árva mű felhasználásának részletes szabályairól 2.

- d) olyan **kiadói és szerzői szervezetek**, amelyek nyilvántartják az érintett jogosultakat és az elérhetőségi adataikat;
- e) a WATCH (Writers, Artists and their Copyright Holders) és az ISBN (International Standard Book Number) azonosító számról vezetett nyilvántartás, valamint a **kiadott könyvekre vonatkozó adatbázisok**;
- f) az érintett jogosulti csoportot képviselő **közös jogkezelő szervezet adatbázisai**;
- g) az adatbázisokat és nyilvántartásokat egyesítő információforrások, különösen a **VIAF** (Virtual International Authority Files) és az **ARROW** (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works) adatbázis és
- h) az **országos elektronikus dokumentumküldő rendszer adatbázisa (= ELDORADO)**

Dancs Szabolcs, OSZK, projektigazgató
ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra
MUZEUM@DIGIT Múzeumi Digitalizálási Konferencia
Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem, Budapest, 2014. november 6.
10

ARROW (= Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works) – uniós fejlesztés, adatbázisokat és nyilvántartásokat egyesítő információforrás, amelynek célja

- *a jogosultkutatás és az engedélyezés folyamatainak automatizálása, ezáltal*
- *a tömeges digitalizálási projektek támogatása*

Az ARROW lábai:

- *könyvtári információs források (VIAF, TEL)*
- *Books In Print nyilvántartások (BiP)*
- *jogkezelői adatbázisok (RRO)*

ELDORADO = a magyar ARROW

Dancs Szabolcs, OSZK, projektigazgató
ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra
MUZEUM@DIGIT Múzeumi Digitalizálási Konferencia
Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem, Budapest, 2014. november 6.
11

besorolási áll. + bibl. adat

közkincs

nem közkincs

a 138/2014. Korm. rend.-ben előírt
források

árva mű

nem árva mű

ELDORADO-licenccmenedzsment

jogtulajdonosi
engedély alapján
szolgáltatható

nem
szolgáltatható

Külső feltételek:

- *együttműködő, az automatikus lekérdezést támogató, EU-kompatibilis, szabványos rendszerek/nyilvántartások*

Megoldások:

- *ARROW Plus – korábbi kísérlet alkalmas szerzői jogi nyilvántartás létrehozására (Magyarország az OSZK, az SZTNH és a Magyar Bip Kft. kérésére engedélyt kapott a BiP-szoftver implementálására)*
- *a jogkezelői nyilvántartások működtetőinek tájékoztatása a szabványos megoldások alkalmazásának szükségességéről (pl. ONIX)*
- *jogszabályi ösztönzés (OEDR-rendelet?)*

Külső feltételek:

- *szerzői jogi, kereskedelmi/forgalmazási adatok megléte*

Megoldások:

- *az adatszolgáltatást ösztönző jogszabályok (új köteleispéldány-rendelet, OEDR-rendelet)*
- *kötelező közös jogkezelés kiterjesztése az out-of-commerce kiadványokra – hosszú távú megoldást jelentő kezdeményezés a kereskedelmi forgalomban nem kapható művek hozzáférhetővé tételére (a 2014/26/EU irányelv átültetésével)*
- *ELDORADO-kampány – a jogosultakat megszólító kampány (az érdekelt szervezetek bevonásával)*

a közös jogkezelésről szóló törvény (Urheberrechtswahrnehmungsgesetz) módosítása:

az out of commerce művek (vergriffene Werke) felhasználásának engedélyezése speciális kiterjesztett hatályú közös jogkezelés keretében

- **1966. január 1-jét megelőzően megjelent művek**
- **nyilvánosan hozzáférhető könyvtárak** gyűjteményében található művek
- a többszörözés és nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel **jövedelemszerzési célokat nem szolgál**
- a művek a közös jogkezelő kérelmére **a kereskedelmi forgalomból kivont művek nyilvántartásába** felvételre kerültek
- a jogosultak a nyilvántartásba vételről szóló tájékoztatást követő **6 héten belül nem tiltakoztak**

Közkinccs-kalkulátor

FORRÁS

<http://data.bnf.fr/>

FORRÁS

a BnF katalógusai (besorolási
állományok, bibliográfiai leírások,
Gallica)

„A közkincs intézményének köszönhetően semmi nem vesz el a teremtésben, minden átalakul, ez a Kultúra működésének elve. [...] A közkincs biztosítja számunkra az alkotás szabadságát”.

/Lionel Maurel francia blogger, könyvtáros, szerzői jogi szakember/

„[...] Bahtyinnek tulajdonítható az a felismerés is, hogy minden szöveg úgy épül fel, mint egy idézetekből álló mozaik, minden szöveg más szövegek bekebelezésével és transzformációjával jön létre.”

/ANGYALOSI Gergely: *Az intertextualitás kalandja*, Helikon 1996/1-2, 3-9./

**A kultúra működési elve: át-, feldolgozás (remix),
vö. posztmodernitás**

Közkinccsek hozzáféréseinek korlátozása az Europeanában?

„Out of copyright - non commercial reuse”

Olyan közkinccsek esetén, amelyek digitalizálására egy köz- és magánegyüttműködés (public-private partnership) keretében került sor. Abban az esetben alkalmazandó, amikor az együttműködési megállapodás kiköti a digitális objektum kereskedelmi felhasználásának korlátozását.

Dancs Szabolcs, OSZK, projektigazgató
ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra
MUZEUM@DIGIT Múzeumi Digitalizálási Konferencia
Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem, Budapest, 2014. november 6.
18

- **Egyetemek:** irodalomjegyzékek összegyűjtése, elküldése
- **MISZJE:** jogosultak megkeresése, engedélyek beszerzése, megállapodások megkötése, ügynöki tevékenység
- **Magyar Books In Print Kft.:** forgalmazási adatok szolgáltatása, felhasználási szerződésekre vonatkozó információk
- **Külső rendszerek (MaNDA, 'txtr):** egymásra utalás, adatszolgáltatás
- **Partnerkönyvtárak:** a jogvédett művekre is kiterjedő, országos tartalomszolgáltatás építése, metaadat-aggregáció, digitalizálási tervek összehangolt megvalósítása stb.

Az ELDORADO

- *a végfelhasználót célozza meg: nem szükséges könyvtári olvasónak lenni, hogy szolgáltatásait igénybe vegyük*

Előnyei:

- *nagyobb felhasználói kör (beleértve a határon túli felhasználókat)*
- *nem szükséges a könyvtáros ahhoz, hogy a felhasználó kommunikáljon a rendszerrel – bármely internetes hozzáféréssel rendelkező mezei felhasználó használhatja*
- *a már digitalizált közkeincsekhez ingyenes, a jogvédett tartalmakhoz jogtisztta hozzáférést biztosít*
- *WIN-WIN-WIN helyzetet teremt: felhasználó-szerző/kiadó-könyvtár*

Dancs Szabolcs, OSZK, projektigazgató
ELDORADO: egy európai megoldás a digitális tartalomszolgáltatásra
MUZEUM@DIGIT Múzeumi Digitalizálási Konferencia
Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem, Budapest, 2014. november 6.
20

Köszönöm a figyelmet!